

آموزش کودکان با اختلالات یادگیری

مبتهی بر زبان

(اختلال خواندن، اختلال نوشتن، اختلال ریاضی، اختلال بیش فعالی / نقص توجه و اختلالات پردازش)

نویسنده:

دکتر دانیل فرانکلین

مترجمان:

دکتر فاطمه چنانی

دکتری زبان و ادبیات فارسی

مرتضی بختیاروند

دانشجوی دکتری تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی

حمیرا برنائی بجد

دکتری علوم سیاسی دانشگاه آزاد اسلامی

ویراستار علمی:

مرتضی بختیاروند

ویراستار ادبی:

دکتر فاطمه چنانی

انتشارات باران بهار

تهران-۱۳۹۹

سرشناسه	: فرانکلین، دانیل Franklin, Daniel
عنوان و نام پدیدآور	: آموزش کودکان با اختلالات یادگیری مبتنی بر زبان (اختلال خواندن، اختلال نوشتن، اختلال ریاضی، اختلال بیش‌فعالی/ نقص توجه و اختلالات پردازش)/ نویسنده دانیل فرانکلین ؛ مترجمان فاطمه چنانی، مرتضی بختیاروند، حمیرا برنائی‌بجد.
مشخصات نشر	: تهران: باران بهار، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۳۴۸ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۳۲-۹۶۸۹۵-۶-۱
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: عنوان اصلی: Helping your child with language-based learning disabilities : strategies to succeed in school and life with dyslexia, dysgraphia, dyscalculia, ADHD, and processing disorders, ۲۰۱۸.
یادداشت	: کتاب حاضر با عنوان " کمک به کودکان مبتلا به مشکلات یادگیری زبانی" و با ترجمه مهسا دهقانی‌سلطانی، یلدا تاجیکی، سعید پورجماد توسط موسسه نشر سیمرغ آسمان آذرگان در همین سال فیبا دریافت کرده است.
عنوان دیگر	: کمک به کودکان مبتلا به مشکلات یادگیری زبانی.
موضوع	: یادگیری -- اختلالات -- درمان Learning disabilities -- Treatment
موضوع	: کودکان معلول Children with disabilities
شناسه افزوده	: کارولینو، لوئیس ج.، مقدمه‌نویس J. Cozolino, Louis .
شناسه افزوده	: چنانی، فاطمه، ۱۳۴۶ -، مترجم
شناسه افزوده	: بختیاروند، مرتضی، ۱۳۶۰ -، مترجم Bakhtiarvand, Morteza
شناسه افزوده	: برنائی بجد، حمیرا، ۱۳۵۱ -، مترجم

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آموزش کودکان با اختلالات یادگیری مبتنی بر زبان
(اختلال خواندن، اختلال نوشتن، اختلال ریاضی، اختلال بیش فعالی / نقص توجه
و اختلالات پردازش)

نویسنده: دکتر دانیل فرانکلین

مترجمان: فاطمه چنانی - مرتضی بختیاروند - حمیرا برنائی بجد

ویراستار علمی: مرتضی بختیاروند

ویراستار ادبی: فاطمه چنانی

صفحه آرا: فاطمه حامدی

ناشر: انتشارات باران بهار

چاپ: اول ۱۳۹۹

تیراژ: ۵۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۸۹۵-۶-۱

تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهید وحید نظری،

پلاک ۹۹، طبقه دوم تلفن: ۶ و ۶۶۹۶۷۳۵۵ / نمابر: ۶۶۴۸۰۸۸۲

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

قیمت: ۵۴۰۰۰ تومان

تقدیم به تلاشگران عرصه آموزش

و

خانواده ارزنده ام به پاس شکیباییشان درهمراهیم

بویژه

دخترنازنینم، کوثرجان

دکتر فاطمه چنانی

تقدیم به همسر مسمیرا و دخترم آوین، فرشته های زندگی من

مرتضی بختیاروند

تقدیم به پدرم

کوهی استوار و حامی من در طول تمام زندگی

و

تقدیم به مادرم

سنگ صبوری که الفبای زندگی به من آموخت

حمیرا برنائی بجد

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۹
پیشگفتار مترجمان.....	۱۴
مقدمه.....	۱۷

بخش اول: مروری بر مشکلات یادگیری مبتنی بر زبان

فصل اول: مشکل یادگیری مبتنی بر زبان چیست؟.....	۲۷
مروری بر مشکلات یادگیری مبتنی بر زبان.....	۳۱
محیط یادگیری فرزند شما.....	۳۵
فصل دوم: فرزندان را بدرستی ارزیابی کنید.....	۳۷
سطوح حمایت در مدارس دولتی.....	۳۹
ارزیابی خصوصی.....	۴۸
فصل سوم: روشی محبت آمیز برای حمایت از فرزندان.....	۵۵
رابطه شما با فرزندان مهم تر از تکالیف مدرسه است؟.....	۵۸
همکاری به معنای توانمند سازی نیست.....	۵۹
نقش راهبردهای میان بر.....	۶۱
عامل اتصال مهارت های جزئی: مسئله اصلی.....	۶۴

بخش دوم: موفقیت در مدرسه

فصل چهارم: ایجاد پیوندی نیرومند با فرزندان.....	۷۲
مرحله ۱: مشکل را شناسایی کنید.....	۷۳
مرحله ۲: چرخه بازخورد منفی را قطع کنید.....	۷۵
مرحله ۳: بهبود مقررات عاطفی.....	۷۷
مرحله ۴: ارزش بازی را بدانید و مغتنم بشمارید.....	۸۰
مرحله ۵: تکالیف خانه و میزان کمک تان را تنظیم کنید.....	۸۳
مرحله ۶: در طول بحران مداخله کنید.....	۸۵

مرحله ۷: صبور و مثبت اندیش بمانید.....	۸۷
فصل پنجم: پیمایش مدرسه.....	۹۱
برقراری روابط خوب با معلمان و مدیران مدرسه.....	۹۱
ایجاد عادت های خوب در کلاس درس.....	۹۶
چگونگی ارزش گذاری نمرات و یادگیری مستقل را مجدداً مورد بررسی قرار دهید.....	۹۸
راهبردهای تقویت یادگیری فعال.....	۱۰۱
دانستن این که چه زمانی باید از یک معلم خصوصی استفاده کنید.....	۱۰۶
فصل ششم: خوانش پریشی: دانش آموز قادر به خواندن در دنیای پر از متون خوانداری نیست.....	۱۱۰
ایجاد یک فرهنگ زبان در خانه شما.....	۱۱۱
چگونه اشتباهات خواندن را اصلاح کنیم.....	۱۱۵
چگونه یک خواننده بی میل را تشویق به خواندن کنیم.....	۱۱۶
نحوه ارائه آموزش خواندن به کودک مبتلا به خوانش پریشی.....	۱۱۸
چگونه واژگان فرزندان را توسعه دهیم.....	۱۲۶
چگونه می توان مهارت های خواندن پیشرفته را آموزش داد.....	۱۲۷
نحوه مدیریت تمرین خوانداری تکالیف.....	۱۳۲
فصل هفتم: اختلال نوشتن: قادر به نوشتن در دنیای مملو از متون نوشتاری نیست.....	۱۳۷
ایجاد فرهنگ نوشتن در خانه شما.....	۱۳۸
چگونه مهارت های نوشتن پایه را توسعه دهیم.....	۱۴۱
نحوه همکاری در تکالیف نوشتاری.....	۱۴۵
چگونه همراه با کودک خود بنویسید.....	۱۴۹
فصل هشتم: اختلال ریاضی: قادر به محاسبه در جهان دانش، فناوری، مهندسی و ریاضیات نیست.....	۱۵۶
ایجاد فرهنگ ریاضی در خانه شما.....	۱۵۷
چگونه ریاضی را لذت بخش تر کنیم.....	۱۵۸
نحوه معرفی فراشناخت (تفکر در مورد تفکر).....	۱۶۲
نحوه تکمیل کردن آموزش ریاضی.....	۱۶۵
چگونه در تکالیف ریاضی به فرزندم کمک کنم.....	۱۶۶
چگونه اضطراب ریاضی را مدیریت کنیم.....	۱۷۱

۱۷۵	فصل نهم: پردازش اطلاعات و حافظه.....
۱۷۷	اصول اساسی تقویت حافظه.....
۱۸۰	راهکارهایی برای کمک به فرزند خود برای پردازش و به یاد آوردن.....
۱۸۷	چرا فراموش می کنیم.....
۱۸۹	فصل دهم: مدیریت اختلال بیش فعالی / نقص توجه (ADHD) و نقص های عملکرد اجرایی..
۱۹۱	سازمان یافته شدن و سازمان یافته ماندن.....
۱۹۳	شروع به کار در خانه.....
۱۹۳	توجه پایدار.....
۱۹۴	تنظیم احساسات در حین انجام تکالیف.....
۱۹۹	فصل یازدهم: آموزش دانش آموزان پایه های یازدهم و دوازدهم دبیرستان.....
۲۰۰	مدیریت تقاضاهای کلاس سطح بالاتر.....
۲۰۴	اهمیت یک ذهنیت مثبت.....

بخش سوم: موفقیت در زندگی

۲۱۶	فصل دوازدهم: هدایت زندگی بیرون از مدرسه.....
۲۱۶	ارتقاء مهارت های اجتماعی.....
۲۲۸	مدیریت اضطراب و استرس.....
۲۲۹	ایجاد یک سبک زندگی سالم.....
۲۳۲	ارتقاء مسئولیت مالی.....
۲۳۳	بیشترین استفاده را از تعطیلات تابستانی بردن.....
۲۴۱	فصل سیزدهم: پرورش استقلال بعد از دوران دبیرستان.....
۲۴۲	گزینه های تحصیلی بعد از دبیرستان.....
۲۴۷	کار پاره وقت یا تمام وقت.....
۲۴۷	زندگی مستقل.....
۲۵۲	منابعی برای مطالعه بیشتر.....
۲۵۶	منابع.....
۲۶۰	درباره نویسنده.....

پیش‌گفتار

یادگیری، به ویژه برای کودکان با مشکلات یادگیری مبتنی بر زبان^۱، به کیفیت ارتباط این کودکان با والدین و معلمان بستگی دارد. دانیل فرانکلین^۲ و من^۳ هر دو در سالهای اولیه مدرسه با هم برای یادگیری بیشتر تلاش کردیم. من یک دانش‌آموز طبیعی نبودم و برای موفقیت معلمان خوبی لازم داشتم. متأسفانه، وقتی بزرگ شدم، وجود معلمان خوب در مدارس به جای امری قانونی، امری استثنایی و غیر عادی بود. من با فکر این که باهوش یا احمق هستم گیج شده بودم و هرگز به این نکته که این معلم است که تفاوت ایجاد می‌کند فکر نکرده بودم. فقط سال‌ها بعد بود متوجه شدم که در آن کلاس‌های کذایی من دانش‌آموزی فوق‌العاده بودم که به معلم خود اهمیت می‌دادم و احساس می‌کردم که او نیز به من اهمیت می‌دهد. امروزه دانش‌آموزان "آموزش‌ناپذیر"^۴ هنوز هم باید معلم مناسب پیدا کنند، به همین دلیل ما، به عنوان والدین، باید به صورت همکار فعال سطح پشتیبانی مورد نیاز فرزندان خود را برای موفقیت در مدرسه و زندگی فراهم کنیم.

کودکانی که مشکلات یادگیری مبتنی بر زبان دارند غالباً از مشکلات عاطفی ثانویه مانند احساس ناامیدی عمیق، عصبانیت، اضطراب، غم و شرم رنج می‌برند. آن‌ها ممکن است خود را از دوستان جدا کنند، علاقه خود را نسبت به فعالیت‌های معنادار از دست بدهند و به سمت بازی‌های ویدیویی و فناوری‌های دیگری که آن‌ها را از احساسات‌شان دور می‌کند، روی آورند و از این طریق مشکلات را پیچیده‌تر و بغرنج‌کنند. این که اطمینان حاصل کنیم که به عنوان یک خانواده در کنار هم با این چالش‌ها روبرو شویم حیاتی می‌باشد و از این طریق جلوگیری کنیم از این که فرزندانمان احساس تنهایی و احمق بودن کنند و سرنوشت خود را مختوم به شکست بدانند. ما همچنین باید در برابر فشارهایی که فرزندانمان را درگیر مسیری می‌سازد که کیفیت فرزندپروری و شیوه تربیت‌مان را به چالش می‌کشد مقاومت کنیم. تمام یادگیری بستگی به توانایی مغز در

^۱ Language-Based Learning Difficulties

^۲ Daniel Franklin

^۳ Louis Cozolino

^۴ Unteachable

انطباق و ذخیره اطلاعات جدید دارد. این فرایند، نوروپلاستیسیته^۱، نامیده می‌شود که به سطوح پایین استرس، روابط دلبستگی ایمن و وضعیت باز و پذیرای ذهن بستگی دارد. اگر کودکان و والدین به دلیل اضطراب و شرم از نظر عاطفی با کمبود مواجه باشند، ممکن است یادگیری بسیار کمی در مغز والد یا کودک رخ دهد.

برای آن دسته از شما که تلاش می‌کنند راهی برای کمک به کودک مبتلا به مشکلات یادگیری مبتنی بر زبان پیدا کنند، باید بگویم که در واقع با مطالعه کتاب حاضر به واحه ای در میان بیابانی وسیع دامن زده اید. شما دانیل را به عنوان یک راهنمای عاقل و باتجربه خواهید شناخت که از طریق پیچ و خم عقاید متناقض، توصیه های خوب و گاهی اوقات "راه حل" های بسیار ارزشمند برای مشکلات یادگیری فرزندتان، به شما کمک خواهد کرد. دانیل از ترکیبی صحیح متشکل از آموزش، تجربه و دلسوزی برخوردار است تا شما را از طریق سیستم های آموزشی پیچیده و گیج کننده ما راهنمایی و هدایت کند. وی بیش از سی سال با کودکان، نوجوانان و بزرگسالان همکاری کرده است و در طول مدت طولانی تحصیلات خود به هزاران دانش آموز کمک کرده است.

آنچه دانیل را از بسیاری از متخصصان و دانشمندان دیگر این حوزه جدا می‌کند، درک او از این است که مغزها در انزوا یاد نمی‌گیرند بلکه در بدن هایی تعیبه شده اند که با خانواده ها و جوامع درهم آمیخته شده اند. من و دانیل هر دو حوزه عصب شناسی بین فردی را مطالعه می‌کنیم، که مغز را به عنوان یک ارگان اجتماعی تلقی می‌کند و یادگیری را نتیجه تعامل اجتماعی به ویژه برای کودکان می‌داند. هنگامی که یادگیری را به عنوان یک فرآیند مشارکتی در نظر می‌گیریم، فرصت های جدیدی برای بهبود نتایج آموزشی برای همه کودکان فراهم می‌کنیم.

دانیل بسیاری از تأثیرات مضر که مدرسه می‌تواند بر کودکان با مشکلات یادگیری مبتنی بر زبان داشته باشد درک می‌کند. کتاب او راهبردهای پشتیبانی اثبات شده از مهارت های مدرسه و زندگی را برای کودکان و والدین ارائه می‌دهد که بر اساس اصول عصب شناسی اجتماعی یادگیری، آموزش مبتنی بر دلبستگی و سرپرستی متفکرانه است. راهبرد های او به شما کمک می‌کند تا کودک خود را در همه زمینه های یادگیری با

^۱ Neuroplasticity

بهینه‌سازی تعاملات اجتماعی پایدار و مثبت، پشتیبانی کنید، که روشی است که مغز ما برای یادگیری بر اساس آن تکامل یافته است.

می‌توان روی نتایج یادگیری و زندگی عاطفی کودک به طور هم‌زمان تأثیر مثبت گذاشت، اما باید یادمان باشد که برای یکتایی شخصیت هر فرد ارزش قائل باشیم و در برابر فشارهایی که باعث افزایش انتظار از فرزندان مان (و حتی خودمان) برای ادامه زندگی مطابق با معیارها و جدول زمانی که نرمال و عادی در زندگی روزمره تلقی می‌شود، مقاومت کنیم. استراتژی‌های دانیل به شما کمک می‌کند تا از فرزند خود به طور مؤثر دفاع کنید، آن نوع حمایت را که کودک شما برای مدیریت کارهای مدرسه نیاز دارد، در اختیارتان قرار می‌دهد و به شما کمک می‌کند که درک کنید چگونه پیوند ویژه شما با فرزندتان می‌تواند علاقه او به یادگیری را برانگیزد.

مهم‌تر از همه، دانیل به ما یادآوری می‌کند که وظیفه اصلی ما به عنوان والدین این است که فرزندان خود را همچون گنج در سایه حمایت خود بگیریم و از بروز چالش‌های تکالیف مدرسه که به روابط ما با آن‌ها آسیب می‌رساند جلوگیری کنیم. او به ما نشان می‌دهد که فقط به خاطر این که آن‌ها خواسته‌های مدرسه را بیاموزند یا مدیریت کنند نباید روابط ما با فرزندان مان به خطر بیفتد. دانیل جنبه چالش برانگیز زندگی ما را گرفته و آن را نه تنها قابل کنترل بلکه مثبت ساخته است. ما در نقش والدین به طور خودکار به عنوان همکاران اصلی در آموزش فرزندان مان قرار گرفته ایم. اکنون با استفاده از کتاب پیش روی، منابعی با ارزش و بی‌نظیر در راه کمک به موفقیت فرزندتان در مدرسه و زندگی در اختیار دارید.

دکتر لوئیس کوزولینو^۱

استاد روانشناسی دانشکده تحصیلات تکمیلی روانشناسی و علوم تربیتی پردین^۲ و نویسنده کتاب علوم اعصاب روان درمانی و علوم اعصاب اجتماعی آموزش و پرورش^۳

^۱ Louis Cozolino, PhD

^۲ Pepperdine Graduate School of Education and Psychology

^۳ The Neuroscience of Psychotherapy and The Social Neuroscience of Education

پیش‌گفتار مترجمان

یادگیری، کارکردی است که با آن، دانش، رفتار، توانمندی یا انتخاب‌های نو و موجود به ترتیب، درک، تقویت و اصلاح می‌شوند. توانایی یادگیری علاوه بر انسان در بیشتر موجودات وجود دارد و در طول زمان به تدریج ایجاد می‌شود، بر اساس دانسته‌های گذشته شکل گرفته یا تحول و آغازی تازه در ذهن و اندیشه باشد و موجب تغییراتی گردد که معمولاً دائمی هستند. در میان انسانها، یادگیری اغلب هدفمند است که ممکن است با عادت یا شرطی شدن ظهور یابد نیز با انجام کارهایی چون بازی اتفاق بیفتد. این فرآیند خودآگاه یا ناخودآگاه شکل می‌گیرد. تعریف ارنست رابیکت و مارکویز و جمعی از روانشناسان از یادگیری اینگونه است: «تغییر نسبتاً پایدار در احساس، تفکر و رفتار فرد که بر اساس تجربه ایجاد شده باشد.»

هوگنهان و السون (۲۰۰۵، ترجمه سیف، ۱۳۸۵) گفته‌اند: یادگیری یکی از مهم‌ترین زمینه‌ها در روانشناسی امروز و در عین حال یکی از مشکل‌ترین مفاهیم برای تعریف کردن است. همچنین گروهی معتقدند که سرشت انسان انعطاف‌پذیر است و یادگیری در بالندگی نقش اصلی را ایفا می‌کند. در این راستا ممکن است والدین، معلمان و سایر متخصصان به نوعی، اختلال یادگیری در کودک را تشخیص داده و پیگیر درمان ناتوانی‌های او باشند. شناخت اختلالات و عنوان آنها نیاز به آگاهی و اشراف بر نوع رفتار، شیوه یادگیری و بازخورد فرد دارد. در حقیقت این مشکلات پردازشی، در حوزه مغز و اعصاب تعریف می‌شوند و می‌توانند شامل مهارت‌های یادگیری مانند خواندن، نوشتن و ریاضیات باشند. در مراحل بالاتر حوزه‌ی توانایی سازماندهی، برنامه‌ریزی، استدلال انتزاعی، حافظه بلند مدت، کوتاه مدت، قدرت تمرکز، اختلال پردازشی شنوایی، عدم درک اعداد و نماد‌های ریاضی، ناهنجاری‌های حرکتی، درک دیداری، بیش‌فعالی، تفسیر نشانه‌های کلامی و غیرکلامی، زبان بدن، ناکارآمدی عملکرد پردازش‌های عصبی باشند و بر روابط و تعامل کاری و اجتماعی تأثیر بگذارند. معمولاً بیشتر این اختلالات در دوران مدرسه بروز می‌کنند.

تصور می‌شود بسیاری از این نارسایی‌های یادگیری نسل به نسل منتقل می‌شوند. بعضی بیماری‌ها مثل عفونت مزمن گوش نیز ممکن است بر ساختار مغز تأثیر گذاشته و به بروز ناتوانی منجر شوند. عوامل محیطی نیز از قبیل محرومیت‌های فرهنگی، مشکلات والدین و روش‌های نامناسب آموزشی می‌توانند تأثیر زیادی در این اختلالات داشته

باشند. به جرأت می‌توان گفت بخش زیادی از فراگیران، مشکلاتی در انجام تکالیف و مسائل مدرسه دارند. اگر این عارضه همراه ترس از خواندن با صدای بلند، نوشتن یک متن، حل یک مسئله ریاضی یا مدرسه رفتن باشد، وجود اختلال خود را نشان می‌دهد که اگر راجع به آن آگاهی و درک کافی یافت نشود می‌توان برای غلبه به آن، فراگیری را یاری نمود.

مطالعات نشان داده ناتوانی در یادگیری به دلیل مشکلات مرتبط باهوش یا انگیزه بروز نمی‌کند. کودکان و نوجوانان با ناتوانی‌های یادگیری، تنبل یا ناگیرا نیستند. در واقع بسیاری از آنها به اندازه‌ی دیگران توانمندند! آنچه دیده می‌شود تفاوت عملکرد مغز آنهاست که باعث شکلی دیگر از دریافت و پردازش داده‌هاست. آنها جور دیگر می‌بینند، می‌شنوند و درک می‌کنند، این اختلاف دیدگاه مسیر متفاوت بودن و عارضه‌ی مشکل یادگیری اطلاعات و مهارتهای تازه و ناهمگونی آن برای بهره‌وری را ترسیم می‌کند.

ناتوانی‌های یادگیری قابل درمان یا رفع نیستند و یک ناسازی همیشگی به شمار می‌روند با این وجود با پشتیبانی و برخورد مناسب، کسانی که درگیر این معضل هستند می‌توانند در اجتماع، مدرسه، محل کار و روابط و تعاملات به موفقیت برسند. درک این مسئله لازم و ضروری است که فرآیند ناتوانی یادگیری نباید موجب عقب ماندگی یا تفکیک فرد از جامعه و انزوای او گردد بلکه با آموزش و بهره‌وری از شیوه‌های درست آموزشی و درمانی سبب شکوفایی استعداد، پیشرفت و یافتن نقاط برجسته‌ی فراگیری شده، او را هم سطح و چه بسا بالاتر از افراد هم سن و سالش نشان دهد.

به امید این که متخصصان و دردمندان مشکلات حوزه یادگیری بتوانند با مطالعه و ارائه‌ی منابع و راهکارهای شایسته، این اختلالات را به درستی تشخیص داده و نوع صحیحی از کمک را ارائه دهند و اعطاکننده‌ی این فرصت به فراگیران باشند تا مهارت‌های لازم را برای پیشبرد یک زندگی موفق و مؤثر ایجاد نموده و زمینه‌ی تعالی آنها را فراهم سازند.

..... و به امید فراگیری گستره درخشان شیوه‌های مناسب آموزشی درفرآیند یاددهی

__ یادگیری

دکتر فاطمه چنانی

مرتضی بختیاروند

حمیرا برنائی بجد